

O. Kivivuorelle
keuhollisruudella
L. Velmala

LASSE VELMALA

Raision lahden linnustosta

ERIPAINOS Turun Ylioppilas XII, 1965.

Raision lahden linnustosta

LASSE VELMALA

I YLEISTÄ

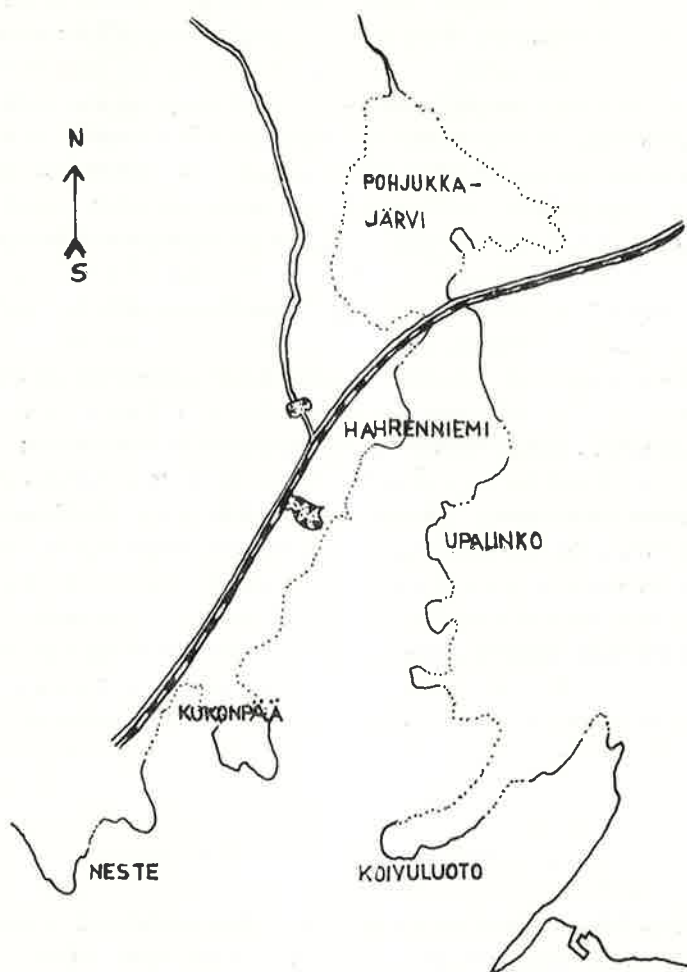
Raision lahti sijaitsee Suomen luonaisrannikolla, pääosiltaan Raision pitäjässä. Vain Koivuluoto lahden suupuolella kuuluu Turun kaupunkiin. Suurin pituus — pohjois-eteläsuunnassa — on n. 3.5 km, ja leveys suupuolella 1 km sekä keskipaikkeilla 0.4 km. Pohjukkaan päin lahti taas levenee muodostaen noin kilometrin levyisen Pohjukkajärven, joka erottuu varsin selvästi muusta lahdesta eritoten Nesteen uuden tien rakentamisen jälkeen ja on yhteydessä merelle päin ainoastaan kapean, usein virtaisan kanavan välityksellä (vrt. karttaan).

Lahden rannat ovat jaettavissa neljään lintualueeseen yhtä hyvin kasvi- ja maantieteellisten seikkojen kuin myös lintujen esiintymisen perusteella:

1. Koivuluoto. Tämä Turkuun kuuluva niemi on hyvän lintupaikan maineessa eikä suinkaan suotta, kuten käy ilmi tutkielman sivuilta. Niemeä peittävät havu- ja lehtometsiköt; viimeksimainitut ovat paikoin sangen reheviä, mistä on seurauksena runsas ja monipuolinen pesimälinnusto. Niemi on tosin lähellä sijaitsevan Turun Laivastoaseman harjoitusmaastoa, mistä joskus seuraa erimielisyyksiä alueen isäntien ja ornitologien välillä; ovatpa nämä oleskelukiellot toisinaan saaneet kiivaan sanaharkan luonteen. Alueeseen kuuluu lisäksi niemen pohjoispuolella sijaitseva lahdelta tulvaniittyrintoineen.

2. Upalinko, joka käsittää lahden 2 km:n pituisen itärannan. Tällä alueella maisema on peltolaikkujen rikkomaa havumetsää; pohjoispuolella sijaitsee lisäksi kolmiomittaustorni, josta on hyvä näköala seuraavalle alueelle ja joka niinmuodoin on »suosittu» muutonseuraamispaikka.

3. Pohjukkajärvi on lahden linnustollisesti mielenkiintoisin alue: matala, muusta lahdesta selvästi erottuva kokonaisuus, alaltaan n. 0.5

km². Aivan pohjukan pohjoiskärkeen laskee pienenuoleinen puro, joka etenkin keväällä tuo melko runsaasti makeaa vaikkakin sangen savipitoista vettä. Kun merivettä (murtovettä) ei pohjukkaan juuri virtaa, ja lisäksi ympäröivien peltojen lannoittava vaikutus hyvinkin ulottuu sinne, on Pohjukkajärvi saanut voimakkaita eutroofisia piirteitä. Kalastusta harjoittavat lähitalojen maanviljelijät kohtuullisessa mittakaavassa; mistään ryöstökälystä ei voida puhua täällä, joskin se muutamalla muulla lounaisrannikon lintulahdella on suorastaan silmiinpistävä tekijä maisemakuvassa.

Pohjukkajärven rantoja reunustaa kauttaaltaan 50–200 m leveä tulvaniittyvyö, joka matalan veden aikoina palvelee karjan laitumena. Niittyjen takana leviävät pellot, ja vihdoin metsänreunassa asumukset. Matalat rantavedet ovat ympäri koko pohjukan *Phragmites*-kasvustojen vallassa. Lieterantaa on ainoastaan koillisrannan keskivaiheilla ja sielläkin niukanlaisesti; puute, joka lyö selvän leiman esim. kahlaajien muuttoaikaiseen esiintymiseen. Nesteen tien savipenger on lähes tyystin ruovikon peitossa. Vielä on mainittava pohjukan lounaisrannalta työntyvä niemeke, joka on ornitologien suosima havainnointipaikka, koska sieltä käsin pystyy hyvin hallitsemaan koko alueen linnut sekä yli tapahtuvan muuton.

4. Kukonpään alue käsittää samannimisen niemen, sen lounaispuolella 80 m rannasta sijaitsevan pienen karin, sekä Raisionlahden länsirannan Hahrenniemeen saakka. Tällä alueella on kolme suurta pesimäyhdyskuntaa, nimittäin naurulokkiyhdyskunta niemen alueella, ja kaksi törmäpääsky-yhdyskuntaa hiekkakuopissa Hahrenniemen länsipuolella.

Yhtä kaikki Raision lahti muodostaa lounaissuomalaisen lintulahden, jota voi pitää suurin piirtein tälle maan kolkalle tyypillisenä. Kuitenkin on otettava huomioon kulttuurin voimakas vaikutus, joka täällä ilmenee lähinnä Nesteen tiepenkereenä sekä myös maanviljelyksenä ja laiduntamisena. Suhteellisen pienet tulvaniityt sekä lähes olemattomat lietteet myös pienentävät kvantiteettiä sekä pesivässä että muuttavassa linnustossa.

II TUTKIMUKSEN AINEISTO JA PÄÄMÄÄRÄ

Raision lahti sijaitsee turkulaisten lintuharrastajien eli ornitologien kannalta varsin edullisessa paikassa lähellä kaupunkia. Niinpä lahdelle onkin tehty runsaasti retkiä, ja havainnot sieltä ovat tarkkoja.

Tässä kirjoituksessa esiintyvät tiedot ovat peräisin osaksi omilta ja osaksi muiden, etupäässä turkulaisten, tekemiltä retkiltä. Varsinkin seuraavia henkilöitä haluan tässä yhteydessä kiittää monista arvokkaista viiheistä ja tiedoista: O. Kivivuori, V. Turunen, P. Helo, E. Tamminen, H. Velmala, I. Lahtonen, H. Hilke ja E. Lehikoinen.

Tiedot ovat peräisin yht. 476:lta retkeltä vv. 1957–65 seuraavasti:

	kevät	syksy	talvi
1957	—	1	—
1958	2	1	2
1959	17	20	1

1960	31	25	5
1961	41	25	8
1962	17	7	3
1963	71	35	3
1964	68	30	11
1965	38	14	—
yht	285	158	33 = 476

Edellisessä luettelossa on kevääksi laskettu maaliskuu—kesäkuu, syyskuu heinä—lokakuu ja talveksi marras—helmikuu. Tällainen jaoitus, joka huomattavasti poikkeaa yleisesti käytetystä vuodenaikojen ajoittumisesta, on laadittu lähinnä lintujen muuttoa silmälläpitäen. Helmikuun lopulla alkavat ensimmäiset tunnustelijat saapua Raision lahdelta: kiuru, töyhtöhyppä, kottarainen, uuttukyyhky. Maalis—huhtikuussa lajisto ja lukumäärä kasvamistaan kasvaa, ja parasta kevätmuuttoaikaa täällä on huhtikuun loppu ja toukokuun alku. Heinäkuussa on lahdella jo syysmuutonsa aloittaneita kahlaajia, elokuun myötä muutto taas voimistuu ja huippu, joka syysmuutossa on laaja, ajoittuu syys—lokakuuhun. Vielä marraskuussa nähdään usein myöhästyneitä muuttajia lahdella ja sen rannoilla. Talvehtimispaikkoja muuttolinnoille ei itse alueella ole kuin Koivuluodon pieni kaatopaikka, mutta satunnaisena nähdään joskus kierteleviä yksilöitä tai pikkuparvia.

Tämän kirjoituksen päätarkoituksena on antaa selvitys ja kuvaus lounaisuomalaisen lintulahden linnustosta siten, että pääpaino on muuttavalla linnustolla, eri lajien muuton ajoittumisella sekä muuton mahdollisella huipulla ym. vastaavilla seikoilla. Samalla käynee ilmi myös eri lintulajien suhteellinen runsaus Raision läheisellä rannikkoalueella. Myös on pyritty mahdollisuuksien mukaan suorittamaan vertailuja ja spekulointeja. Pesimälinnustoon on kiinnitetty verraten vähän huomiota, niinpä minkäänlaista luetteloa pesivistä lajeista parimäärineen ei oheisena seuraa. Tällaisenaikin toivon tämän kirjoituksen tarjoavan mielenkiintoista luettavaa sekä paikkakuntalaisille, että myös muille asiasta kiinnostuneille.

III PESIMÄLINNUSTOSTA

Käytettävissä olleiden tietojen mukaan on Raision lahdella havaittu 30. 9. 1965 mennessä kaikkiaan 185 lajia enemmän tai vähemmän säännöllisesti pesivinä, muuttavina tai kiertelevinä. Alueella pesiviä lajeja

on 79 eli n. 43 % koko lajimäärästä. Tällainen suhde on tyypillinen rannikkoalueilla, sensijaan sisämaassa muodostaa pesimälinnusto suurimman osan ko. alueen lajiluettelosta (vrt. esim. Portin 1965, Aaltonen 1960).

On syytä käsitellä erikseen alueen kolme lintuyhdyskuntaa joista varsinkin ensimmäinen on tärkeä.

1. Kukonpään naurulokkiyhdyskunta

Tämä yhdyskunta on Lounais-Suomen suurimpia, käsittäen v. 1965 seuraavat lajit ja parimäärät:

Naurulokki (<i>Larus ridibundus</i>)	200–250 paria
Punasotka (<i>Aythya ferina</i>)	10– 15 »
Tukkasotka (<i>A. fuligula</i>)	10 »
Silkkiuikku (<i>Podiceps cristatus</i>)	5– 10 »
Nokikana (<i>Fulica atra</i>)	3– 5 »
Lapasorsa (<i>Anas clypeata</i>)	5 »
Kalatiira (<i>Sterna hirundo</i>)	muutama pari
Kalalokki (<i>Larus canus</i>)	1– 3 paria

Harvinaisena lisävieraana pesii joskus myös selkälokki (*Larus fuscus*).

Yhdyskunnan rakenteeseen ja kehitykseen on n. 1/2 km:n päähän rakennettu Nesteen Öljyjalostamo vaikuttanut suuresti. Niinpä täältä tyystin puuhuu Lounais-Suomen naurulokkiyhdyskuntien tavallinen laji mustakurkku-uikku (*Podiceps auritus*). Myös suuremmat lokit ovat vähentyneet. Sensijaan naurulokkien lukumäärä näyttää kasvaneen: arviot v. 1959 150 paria ja 1963 100 paria.

Yhdyskunta on kaksiosainen, toinen pesäalue on Kukonpään lahden länsiranta ja toinen niemen kärjen tuntumassa sijaitseva kari.

Lähimmät naurulokkiyhdyskunnat sijaitsevat Rymättylän Velusmaan Päivälahdessa (n. 150 p.) sekä Kuusiston linnan raunioiden läheisyydessä (satoja pareja). Pohjukkajärvellä ei naurulokkeja pesi, vaikka siellä olisi sopivia ruovikkoja yllin kyllin. Keväisin lintuja esiintyy siellä usein runsaastikin (esim. 4/4 1961 100 yksilöä). Yhdyskunnan muodostumiseen ehkäisevästi vaikuttavia tekijöitä lienevät ensisijaisesti asutuksen läheisyys ja laiduntaminen, ehkä myös jotkut ravintobiologiset seikat.

2. *Hahrenniemen törmäpääsky-yhdyskunnat*

Nämä sijaitsevat vanhoissa hiekkakuopissa Nesteen tien välittömässä läheisyydessä. Pohjoisessa kuopassa pesi v. 1964 n. 20 paria ja eteläisessä n. 40 paria. Lukumäärät ovat pääasiassa paikallisten pikkupoikien myötätuntoisella avustuksella vähentyneet suorastaan romahdusmaisesti (esim. v. 1959 paikalla pesi arviolta 150 paria), joten asian korjaamiseksi olisi tehtävä jotain, kiellothan eivät tunnetusti pojankoltiaisiin tehoa.

Muut Raision lahden alueella pesivät lajit käyvät ilmi seuraavasta lajiluettelosta. Kaikkien pesivien lajien kohdalla on asiasta maininta.

IV LAJILUETTELO

Kuten jo edellisen kappaleen alussa mainittiin, nousee alueen koko lajimäärä varsin kunnioitettavaan summaan 185. Vertailun vouksi mainittakoon lounaisesta saaristosta esimerkkinä Jurmon lintuasema (vrt. Kivivuori, Velmala, Joutsamo, Hakala 1965), jonka alueella v. 1965 mennessä on nähty yhteensä 192 lajia, sekä sisämaasta Nokia (Portin 1965) 145 lajia.

Silkkiiukku (*Podiceps cristatus*). Pesii 1–4 (= kaikilla osa-alueilla). Suurin parvi 5.5–64 36 exx.

Mustakurkku-uikku (*P. auritus*). Vuonna 1959 keväällä löytyi Pohjukan rantaniityltä voimajohtojen alta 8 kuollutta lintua.

Harmaahaikara (*Ardea cinerea*). Kolme havaintoa: 28. 8. -61, 6. 9. -61 sekä 16. 9. -61, kussakin tapauksessa 1 ex.

Kaulushaikara (*Botaurus stellaris*). 1 ex ammuttu 9. 6. 1936.

Kattohaikara (*Giconia ciconia*). 1 ex lensi lahden yli pohjoiseen 15. 4. -62.

Heinäisorsa (*Anas platyrhynchos*). Pesii 1–4. Muuttoaikoina suuriakin parvia, esim. 27. 3. -61 n. 500 exx. Myös syksyisin (28. 8. -59 200 exx), usein myöhäänkin (6. 12. -60 300 exx).

Tavi (*A. crecca*). Pesii 3 (= osa-alueella 3). Suurin parvi keväällä 28. 4. -60 110 exx ja syksyllä 30. 8. -60 120 exx.

Heinätavi (*A. querquedula*). Useimpina vuosina ilmeisesti pesii 1 pari alueella 3. Keväällä nähdään muutama yksilö vuosittain, syksyiltä vain 1 havainto: 14. 8. -60 1 ex.

Haapana (*A. penelope*). Säännöllisesti kevä- ja syysmuutolla.

Jouhisorsa (*A. acuta*). Säännöllinen, joskin vähälukuinen muuttaja sekä keväällä että syksyllä. Poikkeuksellisen suuri parvi 15. 4. -59 20 exx.

Lapasorsa (*A. clypeata*). Pesii 4 (3?). Muuttavana säännöllinen, vähälukuinen.

Lapasotka (*Aythya marila*). Keväältä 7 havaintoa huhti–toukokuulta, lisäksi 1 syys-havainto 14. 10. -59 Koivuluoto 2 exx.

Tukkasotka (*A. fuligula*). Pesii 3 ja 4. Suurimmat muuttoaikaiset parvet 24. 5. -60 180 exx ja 18. 10. -59 650 exx! Ilmestyy lahdelta välittömästi vapaan veden myötä keväällä, kuten telkkä, punasotka, isokoskelo ja heinäisorsa.

Punasotka (*A. ferina*). Pesii 4. Muuttoaikaiset parvet aina alle 50 exx.

Telkkä (*Bucephala clangula*). Keväällä runsaslukuinen (esim. 19. 4. -64 74 exx), syksyllä sensijaan harvalukuinen. Talvella 1960–61 oleskeli 3 exx Koivuluodossa aina 10. 1. -61 saakka.

Alli (*Clangula hyemalis*). Vain 1 havainto keväältä: 21–24. 4. -63 1 ex. Syksyisin säännöllinen joskin hyvin harvalukuinen.

Pilkkasiipi (*Melanitta fusca*). Ainoa havainto 7. 6. -65 1 naaras.

Meriteeri 1. mustalintu (*M. nigra*). Sekä keväältä että syksyltä 3 havaintoa; toukuu-kuussa ja loka–marraskuussa.

Allihaaha (*Polysticta stelleri*). 1 naaras oleskeli lahdella 29. 3. -61 alkaen saman vuoden huhtikuun puoleenväliin saakka (kts Ornis Fennica 1962: 4).

Haaha (*Somateria mollissima*). Nähdään satunnaisesti Koivuluodossa ja Kukonpäässä.

Isokoskelo (*Mergus merganser*). Tulee lahdelle hyvin aikaisin, esim 26. 2. -63 11 exx. Säännöllinen, vähälukuinen kevä- ja syysvieras.

Tukkakoselo (*M. serrator*). Havaittu vain 3 kertaa: 13. 9. -59 9 exx Pohjukassa + 6 exx Koivuluodossa, 15. 4. -63 2 exx, ja 29. 4. -64 2 exx.

Uivelo (*M. albellus*). Näyttää esiintyvän lahdella lähes joka kevät. Syksyllä ei havaittu, sensijaan 2 havaintoa talven kynnyksellä: 22. 12. -60 1 ex ja 1. 12. -63 1 ex.

Ristisorsa (*Tadorna tadorna*). Tämä harvinainen vieras on kerran tavattu Koivuluodossa: 30. 4. -63 1 ex.

Merihanhi (*Anser anser*). Nykyään hyvin harvinainen näky Raision lahdella; suurin viime vuosien parvi on 25. 4. -64 17 exx. Aikaisemmin – vielä 1950-luvulla – on Kukonpää ollut tunnettu merihanhiin muutto- ja levähtämispaikka, jolloin siellä saattoi nähdä kymmeniä hanhia yhdessä päivässä. Nesteen öljynjalostamon aiheuttama rantavesien saastuminen on luultavasti saanut aikaan hanhiin hakeutumisen muualle.

Kiljuhanhi (*A. erythropus*). 1 melko kesy ex oleskeli Koivuluodossa kuukauden päivät keväällä 1961.

Metsähanhi (*A. fabalis*). Joka kevät lajin muuttoaikana huhtikuussa lentää joi-takin auroja Raision lahden yli. Syksyllä nähty vain kerran, 21. 9. -62 2 exx Koivuluodossa.

Kyhmyjoutsen (*Cygnus olor*). Näyttäytynyt kaksi kertaa: 26. 4. -63 1 ex ja 1–4. 7. -64 2 exx.

Joutsen (*C. cygnus*). Lajin parhaaseen muuttoaikaan keväällä lähes jokapäiväinen nähtävyys. Vain yksi syyshavainto: 4. 11. -60 4 exx.

Hiirihaukka (*Buteo buteo*). Lajia nähdään joka kevät muutama yksilö, sensijaan syksyisin se on harvinainen.

Piekana (*B. lagopus*). Harvinaisempi kuin hiirihaukka.

Varpushaukka (*Accipiter nisus*). Esiintyy alueella ympäri vuoden.

Kanahaukka (*A. gentilis*). Pääasiassa keväisin, on harvinaisempi kuin edellinen laji.

Haarahaukka (*Milvus migrans*). 1 nuori yksilö lenteli lahdella 30. 4. -63.

Merikotka (*Haliaetus albicilla*). 10. 4. -61 1 kiertelevä lintu Koivuluodossa.

Mehiläishaukka (*Pernis apivorus*). Harvinainen muuttovieras syksyisin.

Ruskosuohaukka (*Circus aeruginosus*). Ensimmäiset yksilöt nähdään joka vuosi säännöllisesti huhtikuun 7. ja 17. päivän välillä. Keväthavaintoja on tästä maamme harvalukuisesta ruovikkopesijästä Raision lahdelta kohtalaisesti. 12. 6. -60 oleskeli lahdella 1 pari, mikä pesimäaikainen havainto antaa aiheen olettaa että haukka voisi alueella pesiä; tämä edellyttäisi kuitenkin huomattavasti nykyistä harvempaa asutusta. Myös syksyisin lajia nähdään täällä.

Sinisuhaukka (*C. cyaneus*). Yllättävän harvinainen syysvieras lahdella.

Kalasaäski (*Pandion haliaetus*). Tämä kookas petolintu pistäytyy tuolloin tällöin lahden yllä kalaa tähyilemässä; onpa sen joskus nähty jotain saavankin. Aikaisin havainto on 9. 4. -60 1 ex.

Nuolihaukka (*Falco subbuteo*). Pesii Pohjukan SE-puolella päätellen mm. seuraavista havainnoista: 23. 8.–20. 9. -60 poikue (6 exx) lahdella saalistuspuihissa, 26. 7. -61 1 pari lahdella. Muuttoaikoina enimmäkseen syksyisin.

Muuttohaukka (*F. peregrinus*). Tiedossani on kaksi havaintoa viime vuosilta: 31. 8. -59 1 ex sekä 12. 4. -63 1 ex. Takavuosina tätä uljasta lintua näkyi huomattavasti useammin, tulevina vuosina ilmeisesti entistä niukemmin (vrt esim Linkola 1964).

Ampuhaukka (*F. columbarius*). Sekä kevä- että syysmuutolla jokavuotinen nähtävyys.

Tuulihaukka (*F. tinnunculus*). Pesii 4, luult. myös 3. Ainoa pesälöytö Kukonpään niemestä 6. 5. -64. Lintu on Raision lahden alueella melko yleinen nähtävyys.

Teeri (*Lyrurus tetrix*). Pesii 2.

Peltopyy (*Perdix perdix*). Pesii 3 ja 4. Talvella näkee usein peltopyyparvia etenkin Kukonpään tienoilla.

Kurki (*Grus grus*). Kurkiaura on nykyään harvinainen näky Raisionlahdella; lisäksi yksilömäärät ovat sangen vähäisiä. Loistavana poikkeuksena on 25. 4. -65 nähty aura, joka käsitti n 100 lintua. Sensijaan 1950-luvulla saattoi Kukonpään yli mennä parhaina päivinä satoja kurkia; paras notceraus tältä ajalta on n 2500 kurkea yhden näivän aikana (J. Rautio pers. comm.)!

Luhtakana (*Rallus aquaticus*). Nähty Pohjukkajärven ruovikoissa kerran.

Nokikana (*Fulica atra*). Pesii 3 ja 4. Muutoin yleisesti tavattu joskin pienissä mää-

rin.

Meriharakka (*Haematopus ostralegus*). Yhteensä 6 havaintoa huhti-toukokuulta. Poikkeuksellisen suuri parvi nähtiin 14. 5. -59, jolloin 150 exx lensi korkealla itään Kukonpään yli. Mainittakoon tässä yhteydessä, että näin suuret parvet ovat erittäin harvinaisia Suomessa (vt esim Suuri Lintukirja).

Töyhtöhyppä (*Vanellus vanellus*). Pesii 1, 3 ja 4. Suurimmat muuttoaikaiset parvet: 6. 4. -61 120 exx, 11. 4. -64 104 exx, syksyllä 13. 7. -64 50 exx, myöhäisin 29. 10. -61 20 exx.

Tylli (*Charadrius hiaticula*). Pesinyt 4. vielä muutama vuosi sitten. Vähentyminen, jota on havaittavissa myös muiden kahlaajien kohdalla aiheutunee rantavesien saastumisesta. Erittäin aikainen muuttohavainto 27. 3. -61 2 ex — yleensähan ensimmäiset muuttajat saapuvat huhtikuun ensimmäisellä viikolla. Tylliä ei koskaan näe Raision lahdella runsaasti, seikka joka on merkillepantava myös monien muiden kahlaajien kohdalla.

Pikkutylli (*C. dubius*). Pesii 4 (3 paria) ja 3 (1 pari). Esiintyy toisinaan runsaslukuisempina kuin tylli, esim 26. 7. -63 15 exx (korkein havaittu tyllimäärä 7).

Kapustarinta (*Pluvialis apricaria*). Tavattu 3 kertaa huhtikuussa, 2 kertaa toukokuussa, kerran heinäk. sekä kahdesti syys- ja lokakuussa. Suurin parvi 15. 5. -65 37 exx.

Karikukko (*Arenaria interpres*). Kukonpäässä toukokuussa ilmeisesti joka vuosi. Taivaanvuohi (*Capella gallinago*). Pesii 3. Säännöllinen muuttoaikojen ilmestys lahdella, ja tällöin nähdään usein melkoisia parvia: 1. 8. -61 50 exx, 5. 8. -60 30 exx ja 5. 9. -61 27 exx ovat suurimmat. Myöhäisin havainto 23. 10. -60 1 ex.

Heinäkurppa (*Capella media*). Tämä Etelä-Suomessa harvinainen kahlaaja nähtiin Raision lahdella 14. 9. -61, jolloin 1 ex nousi lentoon Pohjukan rantaniityltä.

Jänkäkurppa (*Lymnocyptes minimus*). 4 havaintoa keväältä ja 2 syksyltä.

Lehtokurppa (*Scolopax rusticola*). Pesii 2.

Isokuovi (*Numenius arquata*). Pesii 3 ja 4. Hyvänä muuttopäivänä voi kuoveja mennä lahden yli melkoisesti, esim 15. 4. -61 muutti satoja lintuja Pohjukan yli.

Pikkukuovi (*N. phaeopus*). Pikkuryhmiä nähty neljä kertaa toukokuussa ja kerran huhtikuussa.

Mustapyrstökuiri (*Limosa limosa*). Tämä aivan viime vuosina Suomeen ilmestynyt ja jatkuvasti yleistyvää, joskin vielä sangen harvinainen kahlaaja on kahdesti tavattu Raisionlahdella, nimittäin 22-28. 4. -63 1 ex, ja 15. 5. -65 1 ex.

Punakuiri (*L. lapponica*). Havaittu seuraavasti: 26. 5. -60 1 ex, 5. 9. -61 2 exx, 10. 9. -61 1 ex.

Metsäviklo (*Tringa ochropus*). Kevätmuutto Raisionlahdella ajoittuu välille 14. 4. — 12. 5. Tällöin nähdään lintuja tyypillisesti yksittäin — kaksittain, harvoin useampi yht'aikaisesti. Syysmuutto tapahtuu täällä 15. 7. — 5. 8.

Liro (*T. glareola*). Säännöllinen läpimuuttaja. Suurimmat parvet keväällä 15. 5. -65 30 exx ja syksyllä 13. 7. 64 80 exx. Nämä lukumäärät ovat sangen vähäisiä verrattuna niihin satamääräisiin parviin joita tapaa Lounais-Suomen parhailta kahlaajalahdilta; syynä tähän on luonnollisesti tulvaniittyjen pienuus ja runsas asutus; sama juttu pätee myös suokukkon.

Rantasipi (*T. hypoleucos*). Esiintyy muuttoaikoina säännöllisesti, mutta aina harvalukuisena.

Punajalkaviklo (*T. totanus*). Pesii 3 ja 4. Esiintyy harvoin runsaslukuisena, suurin parvi 16. 4. -64 36 exx.

Mustaviklo (*T. erythropus*). Kevätmuutolla tavattu vain kolme kertaa, syksyisin toki huomattavasti useammin. Aina alle 10 exx kerrallaan.

Valkoviklo (*T. nebularia*). Yleinen muuttoaikoina.

Pikkusirri (*Calidris ruficollis*). Ei keväthavaintoja. Syksyisin nähty pikkuparvia elo-syyskuussa kymmenisen kertaa.

Lapinsirri (*C. temminckii*). Kevätmuutolla nähty 6 kertaa toukokuun loppupuolella. Syksyllä useammin.

Suosirri (*C. alpina*). Etelän suosirriä (*C. alpina schintzii*) on Raision lahdella tavattu seuraavasti: 6 ja 7. 4. -59 1 ex, 15. 4. -60 7 exx, 18. 4. -61 1 ex, lisäksi toukokuussa -61 1 koiras soitimella, 14. 4. ja 30. 8. -63 1 ex, 22. 4. -64 2 exx. On hyvinkin luultavaa että suosirrin eteläinen rotu jäisi pesimään alueelle, jos se olisi rauhallisempi. Nimirotu on täällä säännöllinen, vähälukuinen läpimuuttaja; lounaisrannikon oloissa harvinainen oli 20. 5. -65 nähty parvi, joka käsitti 120 suosirriä lentämässä kohti pohjoista.

Kuovisirri (*C. ferruginea*). Nähty kolmena syksynä: -59, -60, ja -61.

Jänkäsirriäinen (*Limicola falcinellus*). Lajista on tehty 2 syyshavaintoa: 10. 8. -63 1 ex ja 21. 7. -65 1 ex.

Suokukko (*Philomachus pugnax*). Tavataan runsaslukuisena toukokuussa ja taas elo-syyskuussa. Vain kolme havaintoa yli sadan linnun parvista: 12. 5. -62 250 exx, 29. 8. ja 3. 9. -60 130 exx.

Vesipääsky (*Phalaropus lobatus*). 26. 5. -60 1 ex Kukonpäässä, 31. 5. -65 4 exx Koivuluodossa.

Merikihu (*Stercorarius parasiticus*). 30. 4. -63 1 ex Kukonpäässä.

Merilokki (*Larus marinus*). Havaitaan pääasiassa talvisaikaan, kuten yleensäkin rannikolla. 1 havainto syksyllä: 10. 8. -63 1 ex.

Selkälokki (*Larus fuscus*). Pesinyt 4.

Harmaalokki (*L. argentatus*). Talvella ja myöhäissyksyllä, esim 2. 1. -64 23 exx.

Kalalokki (*L. canus*). Pesii 4. Lajia näkee usein vielä joulun aikoihin.

Pikkulokki (*L. minutus*). 25. 7. — 3. 8. -61 1 nuori lintu Pohjukkajärvellä. 19.—22. 5. -65 2 vanhaa lintua Kukonpään naurulokkiyhdykskunnassa. Tämä harvinainen lokki pesii tunnetusti em yhdyskunnissa, joten sen mahdollinen ilmestyminen tänne olisi iloinen joskaan ei odottamaton yllätys.

Naurulokki (*L. ridibundus*). Pesii 4. Aikaisin havainto 1. 4. -62 1 ex.

Räyskä (*Hydroprogne caspia*). Säännöllinen ylimuuttaja toukokuun loppupuolella ja elo-syyskuussa. Pari aikaista havaintoa: 21 ja 26. 4. -64 1 ex.

Kalatiira (*Sterna hirundo*). Pesii 4. Aikaisin havainto 25. 4. -61.

Lapintiira (*S. paradisae*). Kukonpäässä silloin tällöin.

Pikkutiira (*S. albifrons*). Havaittu kerran kevätmuutolla 7. 5. -63 1 ex.

Uuttukyyhky (*Columba oenas*). Lahden ensimmäisiä muuttolintuja keväällä: 28. 2. -61 2 exx. Keväällä yleensäkin vähälukuinen, syksyllä sensijaan tavataan suuriakin parvia: 12. 9. -64 67 exx.

Sepelkyyhky (*C. palumbus*).

Kesykyyhky (*C. livia*). Lahdella nähdään toisinaan yksilöitä, jotka ovat peräisin Raision myllyltä.

Käki (*Cuculus canorus*). Pesii 2.

Huuhkaja (*Bubo bubo*). 9. 11. -58 havaittiin huuhkaja Koivuluodon alueella. 1960-luvun alussa on löydetty lisäksi 1 kuollut lintu Upalingolta.

Varpuspöllö (*Glaucidium passerinum*). Lajin vaellustalvena 1963—64 oleskeli 1 ex Koivuluodossa koko tammikuun.

Sarvipöllö (*Asio otus*). Pesii 2. 29. 5. -61 nähtiin 2 emolintua ja 4 lentopoikasta. 1 ex oleskeli lahdella yli talven 1962—63.

Suopöllö (*A. flammeus*). Havaittu lahdella kolme kertaa: 5—15. 4. -61, 29. 3. -63 ja 30. 4. -63, joka kerralla 1 ex.

Kehräjä (*Caprimulgus europaeus*). Pesii 2.

Tervapääsky (*Apus apus*). Pesii alueella.

Kuningaskalastaja (*Alcedo atthis*). 1 ex nähtiin keväällä 1961 Nesteen tiepenke-reellä.

Harmaapäätikka (*Picus canus*). Joskus nähdään kierteleviä yksilöitä, etupäässä aikaisin keväällä.

- Käpytikka (*Dendrocopos major*). Pesii 2.
 Pikkutikka (*D. minor*). Talvisaikaan Koivuluodossa.
 Pohjantikka (*Picoides tridactylus*). 1 naaras havaittu syysvaelluksen aikana 22. 10. -62.
- Palokärki (*Dryocopus martius*).
 Käenpiika (*Jynx torquilla*). Pesii 1—4.
 Kangaskiuru (*Lullula arborea*). Jokunen yksilö nähdään vuosittain muuttoaikoina.
 Kiuru (*Alauda arvensis*). Pesii 1—4. Muuttoaikana huhtikuussa usein monisatapäisiä parvia Pohjukan ja Kukonpään pelloilla. Ensimmäinen havainto 19. 2. -61 2 exx.
 Tunturikiuru (*Eremophila alpestris*). Havaittu seuraavasti: 29—30. 12. -58 n 15 exx, 13. 9. -61 3 exx ja 6. 10. -64 1 ex.
- Haarapääsky (*Hirundo rustica*). Pesii.
 Räystäspääsky (*Delichon urbica*). Pesii.
 Törmäpääsky (*Riparia riparia*). Pesii 4.
 Kukankeittäjä (*Oriolus oriolus*). Tämä kaakkoinen laji on lounaisessa Suomessa satunnainen harhailija, ja on eksynyt Koivuluotoonkin kerran, 31. 5. -61 1 pari.
 Korppi (*Corvus corax*). Säännöllinen keväällä. Koivuluodossa nähty tammikuussa -61 Etelä-Suomen oloissa harvinaisen suuri parvi: 25 exx!
 Varis (*Corvus corone*). Pesii 2 (4?).
 Mustavaris (*Corvus frugilegus*). Nähdään säännöllisesti kevätkuulla. Syksyllä nähdään ensimmäiset lokakuussa, 3 exx oleskeli lahdella yli talven 1963—64. Sangen suuri parvi nähtiin Pohjukan pelloilla 25. 3. -62, jolloin 150 exx tonki siellä maata.
- Naakka (*C. monedula*).
 Harakka (*Pica pica*). Pesii 2 ja 4.
 Pähkinähakki (*Nucifraga caryocatactes*). 27. 9. -59 nähtiin 1 lintu Upalingon kuukausissa
- Närhi (*Garrulus glandarius*). Pesii 2.
 Talitiainen (*Parus major*). Pesii.
 Sinitäinen (*P. caeruleus*). Pesii.
 Kuusitiainen (*P. ater*). Pesii.
 Töyhtötiainen (*P. cristatus*). Pesii.
 Hömötiainen (*P. atricapillus*). Pesii.
 Pyrstötiainen (*Aegithalos caudatus*). Jokasyksyinen ja -tavin vieras Koivuluodossa ja Upalingolla, poikkeuksellinen havainto 1. 3. -61 5 exx.
 Peukaloinen (*Troglodytes troglodytes*). Syksyisin Koivuluodossa harvalukuisena, lisäksi yksi talvihavainto 8. 1. -64 1 ex.
- Puukiipijä (*Certhia familiaris*). Pesii 2.
 Kulorastas (*Turdus viscivorus*). Muuttoaikoina näkyy lajia harvinaisena, sensijaan se ei pesi alueella.
 Räkättirastas (*T. pilaris*). Myöhäinen havainto 18. 12. -60 3 exx.
 Laulurastas (*T. ericetorum*). Pesii 1—2.
 Punakylkirastas (*T. musicus*). Pesii.
 Sepelrastas (*T. torquatus*). Tämä koko Etelä-Suomessa harvinainen läpimuuttaja on kerran nähty Upalingon rannassa, 22. 5. -60 1 koiras.
 Mustarastas (*T. merula*). Pesii.
 Kivitasku (*Oenanthe oenanthe*). Pesii.
 Pensastasku (*Saxicola rubetra*). Pesii.
 Leppälintu (*Phoenicurus phoenicurus*). Pesii.
 Satakieli (*Luscinia luscinia*). Tämä laji on maassamme kaakkoinen pesijä. Aivan yllättäen löytyi Koivuluodosta pesä kesäkuussa 1964.
 Sinirinta (*L. svecica*). Havaittu lahdella vain kahdesti: 21. 5. -65 1 naaras, 4. 9. -65 1 koiras.
 Punarinta (*Erithacus rubecula*). Pesii.
 Pensassirkkalintu (*Locustella naevia*). 1 laulava koiras oleskeli Pohjukkajärvellä Nesteen tienvarren ruovikoissa 31. 5. — 20. 6. -59 (kts OF 1960:4).
 Rastaskerttunen (*Acrocephalus arundinaceus*). 29. 5. — 12. 6. -60 lauloi 1 koiras pienessä ruovikossa lahden itärannalla aivan Nesteen tien vieressä. (kts Ornis Fennica 1962:1).

Ruokokerttunen (*A. schoenobaenus*). Pesii monin paikoin lahden rantaruovikoissa. Aikainen havainto 9.5.-63 1 ex.

Rytikerttunen (*A. scirpaceus*). On täällä pesimälintuna ruokokerttusta selvästi harvalukuisempi.

Luhetakerttunen (*A. palustris*). Koivuluodossa on kerran — 1.6.-64 — havaittu tämä eteläinen yölaulaja. Tässä yhteydessä voidaan korostaa harvinaisten ruovikko-laulajien näinkin runsasta esiintymistä täällä.

Kultarinta (*Hippolais icterina*). Muuttoaikoina etenkin Koivuluodossa.

Mustapääkerttu (*Sylvia atricapilla*). Varsinkin syksyllä lajia nähdään usein Koivuluodossa.

Lehtokerttu (*S. borin*). Pesii.

Pensaskerttu (*S. communis*). Pesii.

Hernekerttu (*S. curruca*). Pesii.

Pajulintu (*Phylloscopus trochilus*). Pesii.

Tiltaltti (*P. collybita*). Pesii.

Sirtittäjä (*P. sibilatrix*). Koivuluodossa syysmuutolla.

Hippiäinen (*Regulus regulus*). Pesii 2. Syksyisin usein huomattaviakin parvia.

Harmaasiippo (*Muscicapa striata*). Pesii.

Kirjosieppo (*Ficedula hypoleuca*). Pesii.

Rautiainen (*Prunella modularis*). Nähdään lahden yli lentämässä pääasiassa syys-sesongin aikana.

Niittykirvinen (*Anthus pratensis*). Pesii 1—4.

Metsäkirvinen (*A. trivialis*). Pesii 2.

Lapinkirvinen (*A. cervinus*). Tavattu vain kerran keväällä: 16.5.-64 1 ex. Syksyllä sensijaan jokavuotinen läpimuuttaja.

Luotokirvinen (*A. spinoletta*). 28.4.-60 1 ex Pohjukkajärvellä. Mainittakoon että lajia näkee sangen harvoin näinkin lähellä sen pesimäaluetta, saaristoa.

Västaräkki (*Motacilla alba*). Pesii.

Keltävästaräkki (*M. flava*). Pesii.

Tilhi (*Bombycilla garrulus*). Jokavuotinen syys- ja talvivieras etenkin Koivuluodossa.

Lapinharakka (*Lanius excubitor*). Havaittu useita kertoja eri vuosina talvikautena, syys-luhtikuussa. Talvehtinut täälläpäin ainakin 59—60 ja 60—61.

Pikkulepinkäinen (*L. collurio*). Pesii.

Kottarainen (*Sturnus vulgaris*). Pesii. Suurimmat havaitut parvet: keväällä 690 exx 13.4.-64 ja syksyllä n 3000 exx 12.9.-64. Myöhäisin havainto 18.12.-60 1 ex.

Vihertseppo (*Chloris chloris*). Pesii. Toisinaan lajia nähdään myös talvella.

Tikli (*Carduelis carduelis*). Pesii.

Vihervarpunen (*C. spinus*). Pesii. Joskus suuriakin parvia, esim. 23.4.-64 107 exx Koivuluodossa.

Hemppe (*C. camabina*). Pesii 1—4. Syksyllä usein melkoisia parvia.

Vuorihemppe (*C. flavirostris*). 10.4.-63 2 exx ja 24.3.-65 1 ex.

Urpiainen (*C. flammea*). Kevät- ja syysmuutolla säännöllisesti, toisinaan runsaastikin.

Tundraurpiainen (*C. hornemanni*). Tavattu Koivuluodossa 17.2.-63 150:n urpiaisen parvessa.

Punatulkku (*Pyrrhula pyrrhula*). Upalingolta on 1 pesälöytö keväältä -65. Tava-taan Raision lahden seutuvilla ympäri vuoden.

Punavarpunen (*Carpodacus erythrinus*). V:sta 1963 lähtien ilmeisesti pesii Pohjukkajärven rantakoivikoissa. Havaintoja 9.6.-63 ja 13.6.-65 laulavista koiraista. Muutohavaintoja niukasti, esim 3.6.-65 5 exx ja 31.5.-65 1 ex Koivuluodossa.

Taviokuurna (*Pinicola enucleator*). Vaellusvuonna 1958 syksyllä näkyi lintua monin paikoin Upalingon maastossa.

Pikkukäpylintu (*Loxia curvirostra*). Vuosittain laji nähdään muutamaa otteeseen.

Isokäpylintu (*L. pytyopsittacus*). Havaittu Koivuluodossa kerran: 31.8.-59 8 exx.

Kirjosiipikäpylintu (*L. leucoptera*). Vain yksi havainto.

Peippo (*Fringilla coelebs*). Pesii.

Järripeippo (*F. montifringilla*). Säännöllisesti muuttoaikoina. Yleensä laji muodostaa peipon kanssa sekaparvia, poikkeuksena mainittakoon esim 17. 10. -64 nähty lähes puhdas järripeippoparvi, suuruudeltaan 300–400 exx.

Keltasirkku (*Emberiza citrinella*). Pesii.

Peltosirkku (*E. hortulana*). Pesii.

Pajusirkku (*E. schoeniclus*). Pesii. Tavataan toisinaan runsaastikin, esim 24. 9. -61 n 60 exx.

Lapinsirkku (*Calcarius lapponicus*). Jokasyksyinen levähtäjä Pohjukan pelloilla. Keväältä ei havaintoja.

Pulmunen (*Plectrophenax nivalis*). Seuraavat havainnot: 11. 1. -59 5 ex, 1. 2. -59 1 ex, 23. 10. -60 1 ex, 23. 11. -60 1 ex ja 4. 4. -65 1 ex.

Varpunen (*Passer domesticus*). Pesii.

Edellisestä luettelosta puuttuu useita Lounais-Suomessa yleisiä lintulajeja, joiden mahdollinen esiintyminen Raision lahdella ei ole tullut tietooni. Etenkin seuraavien lajien puuttumista on syytä kummastella: kuikka, härkälintu, kotka, riekko, pyy, fasaani, luhtahuitti, tundrakurmitsa, isolokki, helmipöllö, viitakerttunen jne.

V YHTEENVETO

1. Raision lahti sijaitsee Lounais-Suomen rannikolla Raision pitäjässä.
2. Lyhyen matkan takia turkulaiset ornitologit ovat retkeilleet ahkerasti lahden alueella, ja sieltä on tehty varsin runsaasti havaintoja.
3. Pesimälinnusto lahdella on kolme yhdyskuntaa lukuunottamatta suhteellisen niukkaa.
4. Kulttuurin vaikutuksesta lahti on jonkin verran menettänyt merkitystään hyvänä muuttopaikkana (vrt esim merihanhi ja kurki).
5. Lahden alueella on nähty yht 185 lintulajia. Näistä 79 on alueella enemmän tai vähemmän säännöllisesti pesiviä.
6. Harvinaisuuksia lahdella on tavattu kohtalaisen runsaasti, mainittakoon esim allihaahka, kattohaikara, pensassirkkalintu, rastaskerttunen, luhtakerttunen, pikkutiira, kuningaskalastaja, haarahaukka, mustapyrstökuiri, sepelrastas, ristosorsa jne.

KIRJALLISUUSVIITTEET

- AALTONEN U., 1960: Perniön pitäjän linnusto. — Turun Ylioppilas 7.
- KIVIVUORI, VELMALA, JOUTSAMO & HAKALA, 1965: Korppoon Jurmon lintuaseman toiminta ja havainnot vuoden 1964 loppuun mennessä. — Ornis Fennica 1965:1 5–18.
- LINKOLA, PENTTI, 1964: Jalohaukka 1961–63. — Suomen Luonto 1964:1, 5–22.
- PORTIN, P., 1965: Nokian linnustosta. — Ornis Fennica 1965:2
- Suuri Lintukirja — Otava 1962.

FORSSA 1965 - FORSSAN KIRJAPAINO OY